

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginvaltuusto, § 194, 18.12.2023

Kaupunginhallitus, § 343, 21.08.2023

Kaupunginhallitus, § 352, 28.08.2023

Kaupunginhallitus, § 479, 27.11.2023

§ 194

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+

TRE:2362/00.01.07/2023

Kaupunginvaltuusto, 18.12.2023, § 194

Valmistelija / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Valmistelijan yhteystiedot

Johtaja Mikko Nurminen, puh. 040 801 2665, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintoimiston johtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi valtuusto hyväksyi yksimielisesti seuraavan toivomusponnen:

Tampereen kaupunki pitää erittäin tärkeänä lähijunaliikenteen nopeaa kehittämistä merkittävänä osana seudullista joukkoliikennejärjestelmää siten, että ensi vaiheessa olemassa olevasta infrasta otetaan kaikki mahdollinen teho irti. Rataverkon kehittämistä on jatkettava henkilöratapihan uudistuksella, lähijunaliikenteen asemaverkon kehittämisellä ja pääradan pullonkaulojen poistamisella. Samalla on huolehdittava, että kasvua ohjataan Tampereella ja seudulla myös vahvoihin runkobussilinjoin tukeutuviin alueisiin ja kehittäen niillä myös bussiliikenteen infraa mahdollistaen kestävästi liikuttamisen tavoitteet.

VT3:n liikenteen kapasiteetin lisäys tulee ensivaiheessa toteuttaa nykyisiin tielinjauksiin pohjautuen. Uusien yritysalueiden jatkosuunnittelussa 1. ja 2. kehien, uuden järjestelyratapihan ja lentokentän vaikutusalueilla tulisi pyrkiä tasapainoiseen ratkaisuun huomioiden kaupunkiseudun kannalta arvokkaat virkistys- ja luontoalueet.

Päätösehdotus

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ ehdotus (päivätty 25.10.2023) hyväksytään.

Kokouskäsitely

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Pormestari Kalervo Kummola teki seuraavan toivomusponsiehdotuksen:

Tampereen kaupunki pitää erittäin tärkeänä lähijunaliikenteen nopeaa kehittämistä merkittävänä osana seudullista joukkoliikennejärjestelmää siten, että ensi vaiheessa olemassa olevasta infrasta otetaan kaikki mahdollinen teho irti. Rataverkon kehittämistä on jatkettava henkilöratapihan uudistuksella, lähijunaliikenteen asemaverkon kehittämällä ja pääradan pullonkaulojen poistamisella. Samalla on huolehdittava, että kasvua ohjataan Tampereella ja seudulla myös vahvoihin runkobussilinjoihin tukeutuviin alueisiin ja kehittäen niillä myös bussiliikenteen infraa mahdollistaen kestävästä liikkumisesta tavoitteet.

VT3:n liikenteen kapasiteetin lisäys tulee ensivaiheessa toteuttaa nykyisiin tielinjauksiin pohjautuen. Uusien yritysalueiden jatkosuunnittelussa 1. ja 2. kehien, uuden järjestelyratapihan ja lentokentän vaikutusalueilla tulisi pyrkiä tasapainoiseen ratkaisuun huomioiden kaupunkiseudun kannalta arvokkaat virkistys- ja luontoalueet.

Kannatus: Lassi Kaleva, Arne Raevaara, Jaakko Stenhäll, Jouni Ovaska, Anne-Mari Jussila, Mitja Tapio, Machaal Mahmoud ja Mirja Salmijärvi.

Päätettyään keskustelun puheenjohtaja tiedusteli valtuustolta, voidaanko Kummolan tekemä toivomusponsiehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska toivomusponsiehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen yksimielisesti.

Tiedoksi

kirjaamo@tampereseutu.fi, Mikko Nurminen, Matti Helimo, Lauri Savisaari, Jukka Lindfors, Kari Kankaala, Mika Periviita, Virpi Ekholm, Auli Heinävä, Ari Vandell, Pia Hastio, Elina Karppinen, Marika Viinanen

Liitteet

- 1 Kh 27.11.2023 Rakennesuunnitelma 2040+ esittelydiat
  - 2 Kh 27.11.2023 Rakennesuunnitelma 2040+ ehdotus final
  - 3 Kh 27.11.2023 Tampereen kaupunkiseudun seutuhallituksen pöytäkirjanote 25.10.2023 § 115
  - 4 Kh 27.11.2023 Viranomaiset, lausunnot rakennesuunnitelmaluonnoksesta 2040+
  - 5 Kh 27.11.2023 Kuntien lausunnot rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta
  - 6 Kh 27.11.2023 Lausuntovastineet
  - 7 Kh 27.11.2023 Muut sidosryhmät, lausunnot rakennesuunnitelman 2040+ luonnokseen
-

Kaupunginhallitus, 21.08.2023, § 343

Valmistelijat / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Päätös

Asia jätettiin pöydälle.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta annetaan liitteen mukainen Tampereen kaupungin lausunto.

Perustelut

Tampereen kaupunkiseudun valtuustot ovat hyväksyneet kaupunkiseudulle rakennesuunnitelmat vuosina 2010 ja 2014. Rakennesuunnitelman päivitystyö on käynnistynyt 27.4.2022 seutuhallituksen päätöksellä. Rakennesuunnitelma 2040+ pohjautuu uuteen seutustrategiaan Vehreä metropolimme 2040.

Rakennesuunnitelmalla linjataan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen ratkaisuja yli kuntarajojen seudullista elinvoimaa korostaen. Suunnitelman runkona on seudullisesti merkittävä maankäyttö ja siihen kytkeytyvä liikennejärjestelmä. Poliittisena tahdonilmauksena suunnitelman tarkoitus on vahvistaa kuntien sitoutumista omalla kaavoituksellaan seudulliseen kehitykseen. Rakennesuunnitelma on myös kaupunkiseudun viesti maakunnalliseen suunnitteluun. Rakennesuunnitelmalla tuetaan lisäksi seudun ja valtion välistä MAL-neuvottelumenettelyä.

Tampereen kaupungin lausunto rakentuu lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin ratkaisun vaikutuksista seudun kilpailukykyyn ja elinvoimaan, kestävyystavoitteisiin sekä suunnitelman painopisteiden - vehreys, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy, kestävä liikkuminen ja elinkeinojen kehittyminen - vaikutuksista seudun tulevaisuuteen. Lisäksi lausuntopyynnössä kysytään, miten suunnitelman toimeenpanoa tulisi priorisoida ja miten suunnitelma huomioidaan kunnan toiminnassa sekä pyydetään nostamaan esiin muita huomioita. Lausuntoa ovat valmistelleet Kaupunkiympäristön palvelualueelta kaupunkiympäristön suunnittelun, kestävän kaupungin ja joukkoliikenteen palveluryhmien viranhaltijat sekä Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueelta kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmän viranhaltijat.

Kokonaisuutena Rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta lausunnossa todetaan, että suunnitelma vastaa hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin ja on sisällöltään saman suuntainen Tampereen kaupunkistrategian ja erillisohjelmien sekä maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämistavoitteiden kanssa. Tampereen kannalta on tärkeää, että rakennesuunnitelman päivitys perustuu aikaisempien rakennesuunnitelmien valintaan suunnata kasvu keskustoihin ja joukkoliikennejärjestelmän äärelle ja kohdistaa huomio nyt tehtävässä päivityksessä yhdyskuntarakenteen laatutekijöiden ja elinkeinojen tukemiseen. Hidastuvan kasvun suuntaaminen kestävästi olemassa olevaan rakenteeseen tarkoittaa, että kasvua ei riitä kaikkialle.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Rakennesuunnitelman realistinen koko seudun väestösuunnite antaa hyvän pohjan muun muassa tulevan MAL-sopimuksen asuntotuotantotavoitteille ja joukkoliikenneinvestoinneille.

Kaupunkiseudun tulevaisuuden kannalta on keskeistä, että rakennesuunnitelmassa varaudutaan uusien elinkeinotoimijoiden sijoittumiseen osoittamalla seudullisesti merkittäviä kehitettäviä työpaikkatoimintojen alueita kaikkiin suuntiin ydinkaupunkiseudun ympärille. Perinteisen tuotantotoiminnan lisäksi uusia elinkeinoalueita tarvitaan kasvavan tavaralogistiikan ja kehittyvän puhtaan energiateollisuuden toiminnoille. Eteläinen uusi elinkeinoalue, joka on jo nykyisessä rakennesuunnitelmassa ja maakuntakaavassa, ja siihen liittyvät valtakunnalliset liikennejärjestelmäratkaisut ovat seudun, mutta myös Tampereen maankäytön tulevalle kehitykselle tärkeä kokonaisuus, mahdollistaen muun muassa järjestelyratapihan siirron tulevaisuudessa. Alue mahdollistaa uusia investointeja ja nykyisten yritysalueiden kehittämisen tiiviimpään maankäyttöön tilaa vaativien ja kasvua tavoittelevien toimijoiden siirtyessä pois taajaman ydinalueilta. Tampereen osalta kantakaupungin kasvu viime vuosikymmeninä on perustunut teollisuudelta vapautuneiden alueiden uudistumiseen ja täydentymiseen, ja kehityksen jatkumiseen on varauduttu voimassa olevassa yleiskaavassa.

Kaupungin lausunto rakennesuunnitelman luonnoksesta on liitteenä.

Tiedoksi

kirjaamo@tampereenseutu.fi, Mikko Nurminen, Matti Helimo, Lauri Savisaari, Jukka Lindfors, Kari Kankaala, Mika Periviita, Virpi Ekholm, Auli Heinävä, Ari Vandell, Pia Hastio, Elina Karppinen, Marika Viinanen

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle, suunnittelujohtaja Jukka Lindforsille ja yleiskaavapäällikkö Pia Hastiolle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat ennen päätöksentekoa.

Ilmari Nurminen ja Ilkka Sasi poistuivat kokouksesta.

Asian käsittelyn kuluessa Jaakko Stenhäll esitti, että asia jätetään pöydälle. Lauri Lyly kannatti ehdotusta.

Puheenjohtaja totesi Stenhällin pöydällepanoehdotuksen tulleen hyväksytyksi yksimielisesti.

Liitteet

- 1 Kh 21.8.2023 Kaupungin lausunto rakennesuunnitelmaluonnoksesta
- 2 Kh 21.8.2023 Esittelydiat kaupungin rakennesuunnitelman lausunnosta
- 3 Kh 21.8.2023 Lausuntopyyntö 06.06.2023
- 4 Kh 21.8.2023 RASU 2040+ Vehreä metropoli

Oheismateriaali

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

1 Oheismateriaali Kh 21.8.2023 Rakennesuunnitelma 2040+ Tampereen kaupunkiseudun esittelyaineisto

---

Kaupunginhallitus, 28.08.2023, § 352

Valmistelijat / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Päätös

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta annetaan 28.8.2023 päivitetty liitteen mukainen Tampereen kaupungin lausunto.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta annetaan liitteen mukainen Tampereen kaupungin lausunto.

Perustelut

Asia jäi pöydälle 21.8.2023.

Esittelijä uudisti päätösehdotuksensa.

Tiedoksi

kirjaamo@tampereseutu.fi, Mikko Nurminen, Matti Helimo, Lauri Savisaari, Jukka Lindfors, Kari Kankaala, Mika Periviita, Virpi Ekholm, Auli Heinävä, Ari Vandell, Pia Hastio, Elina Karppinen, Marika Viinanen

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle. Hän oli läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistui ennen päätöksentekoa.

Asian esittelijä konsernijohtaja Juha Yli-Rajala muutti esityslistalla ollutta lausuntoluonnosta. Muutokset ja päivitetty lausunto liitetään pöytäkirjalle.

Puheenjohtaja totesi näin päivitetyn lausunnon olevan päätöksenteon pohjana.

Liitteet

- 1 Tampereen kaupungin lausunto Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta, päivitetty kh 28.8.2023
- 2 Konsernijohtaja Juha Yli-Rajalan kh 28.8.2023 muutokset rakennesuunnitelmalausuntoon
- 3 Kh 21.8.2023 Kaupungin lausunto rakennesuunnitelmaluonnoksesta
- 4 Kh 21.8.2023 Esittelydiat kaupungin rakennesuunnitelman lausunnosta
- 5 Kh 21.8.2023 RASU 2040+ Vehreä metropoli
- 6 Kh 21.8.2023 Lausuntopyyntö 06.06.2023

Kaupunginhallitus, 27.11.2023, § 479

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Valmistelijat / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040+ ehdotus (päiväty 25.10.2023) hyväksytään.

Perustelut

Tampereen kaupunkiseudun valtuustot ovat hyväksyneet kaupunkiseudulle rakennesuunnitelmat vuosina 2010 ja 2014. Rakennesuunnitelman päivitystyö on käynnistynyt 27.4.2022 seutuhallituksen päätöksellä. Rakennesuunnitelma 2040+ pohjautuu uuteen seutustrategiaan Vehreä metropolimme 2040. Seutuhallitus hyväksyi 25.10.2023 rakennesuunnitelman 2040+ ehdotuksen ja on lähettänyt sen kuntiin hyväksyttäväksi.

Rakennesuunnitelmalla linjataan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen ratkaisuja yli kuntarajojen seudullista elinvoimaa korostaen. Suunnitelman runkona on seudullisesti merkittävä maankäyttö ja siihen kytkeytyvä liikennejärjestelmä. Poliittisena tahdonilmauksena suunnitelma vahvistaa kuntien sitoutumista omalla kaavoituksellaan seudulla tavoiteltuun kehitykseen. Rakennesuunnitelma on myös kaupunkiseudun viesti maakunnalliseen suunnitteluun ja se tukee seudun ja valtion välistä MAL-neuvottelumenettelyä.

Tampereen kaupunginhallitus antoi lausunnon rakennesuunnitelman luonnoksesta 28.8.2023. Tampereen lausunnossa todetaan, että Rakennesuunnitelma 2040+ vastaa sille asetettuja tavoitteita ja on sisällöltään saman suuntainen Tampereen kaupunkistrategian ja erillisohjelmien sekä maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämistavoitteiden kanssa. Tampereen kannalta on tärkeää, että rakennesuunnitelman päivitys perustuu aikaisempien rakennesuunnitelmien valintaan suunnata kasvu keskustoihin ja joukkoliikennejärjestelmän äärelle ja kohdistaa huomio nyt tehtävässä päivityksessä yhdyskuntarakenteen laatutekijöiden ja elinkeinojen tukemiseen. Kaupunginhallitus painotti lausunnossa erityisesti lähijunaliikenteen nopeaa kehittämistä merkittävänä osana seudullista joukkoliikennejärjestelmää, rataverkon kehittämistä ylipäänsä sekä Tampereen henkilöratapihan uudistamista.

Rakennesuunnitelma 2040+ luonnoksesta pyydettiin lausuntoja kaupunkiseudun kunnilta, viranomaisilta ja kehittäjäorganisaatioilta kesän 2023 aikana. Lausunnoissa rakennesuunnitelman tavoitteita pidettiin perusteltuina, ja niiden toimeenpanoon saatettiin yleisesti sitoutua ja suunnitelman kokonaisvaltaisuutta pidettiin myös yleisellä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tasolla onnistuneena. Kannanotoissa nousi esille seudun viherrakenteen turvaaminen kasvun alueilla, lähijunaliikenteen kehittäminen seudulla sekä maakuntakaavan mukaisuus ja tarve sen uudistamiseen. Lausunnoissa esitettiin vain vähän konkreettisia muutosehdotuksia tai vaatimuksia liittyen rakennesuunnitelman sisältöihin.

Seutuhallitus käsitteli lausunnot, hyväksyi lausuntovastineet ja tehdyt korjaukset raportin selostustekstiin ja kartoille kokouksessaan 25.10.2023.

Suunnitelmaan tehdyt tarkistukset huomioivat tarkoituksenmukaisella tavalla Tampereen kaupunginhallituksen ja muun lausuntopalautteen. Joukkoliikennejärjestelmää ja lähijunaliikennettä koskevia tavoitteita on tarkennettu kartoille ja raporttiin, myös kaupunkiseudun viherrakenteen jatkuvuus on sisällytetty osaksi laajenevien maankäyttöalueiden tavoitetta rakennesuunnitelman luonnosvaihetta selkeämmin.

Tiedoksi

kirjaamo@tampereseutu.fi, Mikko Nurminen, Matti Helimo, Lauri Savisaari, Jukka Lindfors, Kari Kankaala, Mika Periviita, Virpi Ekholm, Auli Heinävä, Ari Vandell, Pia Hastio, Elina Karppinen, Marika Viinanen

Liitteet

- 1 Kh 27.11.2023 Rakennesuunnitelma 2040+ ehdotus final
- 2 Kh 27.11.2023 Rakennesuunnitelma 2040+ esittelydiat
- 3 Kh 27.11.2023 Tampereen kaupunkiseudun seutuhallituksen pöytäkirjanote 25.10.2023 § 115
- 4 Kh 27.11.2023 Kuntien lausunnot rakennesuunnitelman 2040+ luonnoksesta
- 5 Kh 27.11.2023 Viranomaiset, lausunnot rakennesuunnitelmaluonnoksesta 2040+
- 6 Kh 27.11.2023 Muut sidosryhmät, lausunnot rakennesuunnitelman 2040+ luonnokseen
- 7 Kh 27.11.2023 Lausuntovastineet

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja yleisesti nähtäville 27.12.2023 www.tampere.fi

Päätös on lähetetty sähköisesti 22.12.2023.

Muutoksenhakuviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Tampere

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

22.12.2023

Karoliina Vehmaanperä
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kunnallisvalitus

§194

Kunnallisvalitusohje

Valitusosoitus

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella.

Valitusoikeus

Päätökseen saa hakea muutosta se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntien yhteisen toimielimen päätökseen saa muutosta hakea myös sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
faksi: 029 56 42269
sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaanti

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Tiedoksisaantipäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valituskirjelmä

Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

- vaatimuksen perusteet
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 32 §:ssä säädetään.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle.

Valituskirjelmän tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukiolon päättymistä. Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 270 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.